

Predgovor

Ovaj praktikum je urađen u skladu sa Nastavnim planom i Programom Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu i namenjen je prvenstveno studentima Saobraćajnog odeljka na tom fakultetu, kao dopuna osnovnom udžbeniku. Međutim, praktikum može biti koristan i svima onima koji imaju potrebu za širenjem teorijskog i praktičnog znanja o špediterskim poslovima.

Špedicija je multidisciplinarna delatnost, koja zahteva visok stepen teorijskog i praktičnog znanja različitih privrednih oblasti - prvenstveno transportne tehnike i tehnologije, prava, ekonomije i savremenih informacionih tehnologija. Kako se danas znanja iz ovih oblasti rapidno umnožavaju a zakoni često menjaju, nije čudo što je u našoj zemlji dugo postojala potreba za literaturom koja bi obrađivala praktične špediterske probleme, a istovremeno u svojoj osnovi ne bi bila kratkoročna. Osnovni cilj autora je da se studenti Saobraćajnog odeljka upoznaju sa praktičnim špediterskim problemima i njihovim rešenjima, pa su ovim praktikumom obuhvaćene do sada nedovoljno obrađene oblasti u raspoloživoj literaturi na srpskom jeziku. Tako je, pored drugih poslova špeditera, posebno obrađena organizacija otpreme ili dopreme robe, odnosno oblikovanje transportnih lanaca u međunarodnom transportu, što predstavlja jedan od osnovnih špediterskih zadataka. Proučavanjem i rešavanjem brojnih primera, studija slučaja i konkretnih zadataka, čitaoci se osposobljavaju za samostalno rešavanje praktičnih špediterskih problema.

Stalne promene u privredi i društvu, tehnološke promene kao i promene odgovarajućih zakonskih propisa, zahtevaju da se svako novo izdanje praktikuma u ovoj oblasti aktuelizuje, što ima za posledicu njegovo delimično razlikovanje od prethodnog izdanja.

U ovom drugom, izmenjenom i dopunjenom izdanju praktikuma zadržani su osnovni koncept i struktura koje je imalo prvo izdanje. Izložena materija klasifikovana je u četiri osnovne celine - poglavlja. U prvom poglavlju obrađene su osnovne karakteristike robnog transporta prema vidovima transporta, *sa aspekta organizatora transporta*. Svaki vid transporta obrađen je na isti način, odnosno prema istim karakteristikama, da bi čitaocu bilo olakšano poređenje različitih vidova transporta, prikazano u narednim tačkama. U te karakteristike smo uvrstili: osnovne prednosti i nedostatke datog vida transporta, najčešće transportovanu robu, osnovne karakteristike prevoznih puteva i sredstava, tarifne karakteristike i osnovnu dokumentaciju koja, u konkretnom slučaju, cirkuliše u međunarodnom transportu. U drugom poglavlju prikazane su organizacione specifičnosti prometa manjih pošiljki, odnosno poslovi zbirnog transporta, kao i otprema i doprema malih pošiljki korišćenjem poštanskih usluga i usluga kompanija koje se bave njihovom ekspresnom distribucijom. U trećem poglavlju izvršena je sistematizacija i dat opšti pregled dokumentacije sa kojom se sreće špediter u svom operativnom radu i ukratko je opisano kako se određena dokumentacija koristi u realizaciji osnovnih špediterskih poslova. U četvrtom poglavlju prikazane su osnovne karakteristike pojedinih

špediterskih poslova i praktični zadaci sa kojima se sreće špediter u svom radu prilikom planiranja i realizacije otpreme i dopreme robe. Kao i u prvom izdanju, želimo da istaknemo da *tarifne tablice, korišćene pri rešavanju zadataka, izuzev javnih tarifa, ne sadrže realne vrednosti tarifnih stavova preduzeća i udruženja kojima pripadaju, a koja su nam, u cilju unapređenja struke, ljubazno dala uvid u svoju tarifu.* Dakle, cilj ovog praktikuma nije određivanje konkretnih cena usluga različitih transportnih i špediterskih preduzeća, već isključivo ovladavanje metodologijom za rešavanje različitih špediterskih zadataka u realnom okruženju.

Drugo, izmenjeno i dopunjeno izdanje praktikuma razlikuje se od prvog izdanja u sledećem:

- ispravljene su sve greške uočene u prethodnom izdanju,
- studije slučaja i primeri koji se smatraju zastarelim su zamenjeni novim, aktuelnim,
- zamenjena su i odgovarajuća pitanja i zadaci,
- pojedini statistički podaci u praktikumu su ažurirani, ukoliko su bili dostupni noviji podaci,
- aktuelizovani su delovi teksta u kojima se opisuje carinski postupak, zbog zaključivanja novih međunarodnih sporazuma, izmena Carinskog zakona. Zakona o spoljnotrgovinskom poslovanju i pratećih podzakonskih akata i propisa,
- aktuelizovana je i proširena korišćena literatura,
- praktikum ima veći broj strana u odnosu na prethodno izdanje.

I na kraju, kao i u prvom izdanju praktikuma želimo da istaknemo da je ovde izložena samo ona teorijska osnova koja nije obrađena u osnovnom udžbeniku, a smatra se neophodnom za shvatanje primera i rad zadataka. Dakle, osnovna namena ovog praktikuma nije teorijska obrada špediterske problematike. U udžbeniku su detaljno obrađena sva teorijska pitanja vezana za špediterske poslove, obuhvaćena Nastavnim planom i Programom Saobraćajnog odelaka Fakulteta tehničkih nauka. Stoga su praktikum i osnovni udžbenik nerazdvojiva nastavna sredstva, koja predstavljaju jednu celinu u obradi opisane špediterske problematike.

U Novom Sadu,
septembra 2010. godine

Autori